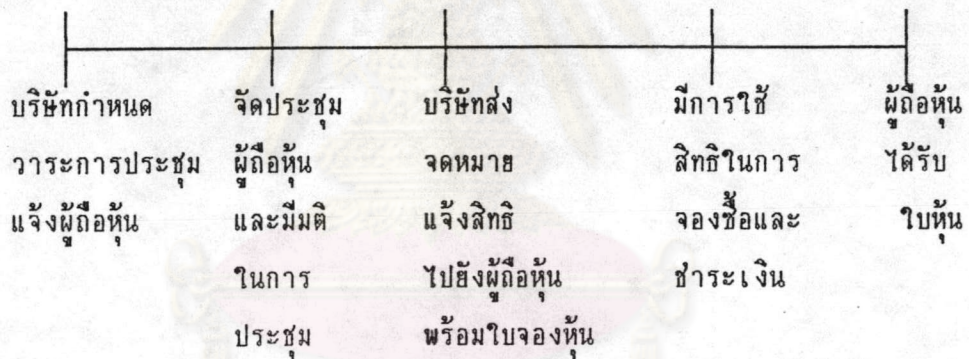

ลักษณะทั่วไปและลักษณะแห่งสิทธิของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้น

ในการพิจารณาลักษณะของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้น เนื่องจากในกฎหมายบริษัทไม่ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือ พ.ร.บ. บริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 ไม่มีการกำหนดถึงลักษณะของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้น จึงต้องพิจารณาจากกระบวนการในการก่อให้เกิดสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนจากกฎหมายบริษัทโดยเริ่มตั้งแต่การจัดประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อเพิ่มทุนและจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนของบริษัท การที่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิไปยังผู้ถือหุ้นว่าได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้น จนถึงวันที่ผู้ถือหุ้นใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน

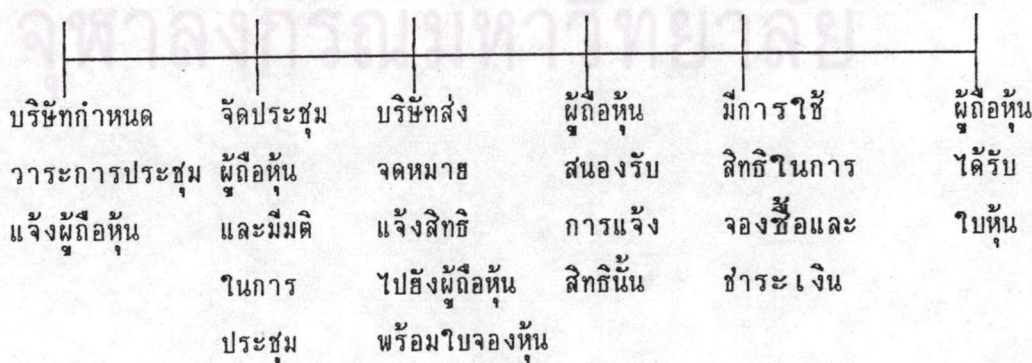

กระบวนการตั้งแต่การกำหนดวาระการประชุมผู้ถือหุ้นจนกระทั่งมีมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น กระบวนการในขั้นนี้ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบริษัทที่จะต้องดำเนินการตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น จนกว่าบริษัทได้ดำเนินการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปยังผู้ถือหุ้น แต่การมีมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น เช่นนี้ผูกพันบริษัทให้ทำหน้าที่ต้องให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น

กระบวนการที่มีการใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนและชำระเงินค่าจองซื้อหุ้นจนถึงช่วงที่ผู้ใช้สิทธิได้ใบหุ้นเป็นการที่ผู้ใช้สิทธิได้ใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นไปแล้ว ไม่มีการเลือกว่าจะใช้สิทธิหรือไม่ สิ่งที่ผู้ถือหุ้นจะได้รับในช่วงนี้คือ หุ้น ไม่ใช่สิทธิที่จะเลือกว่าจะจองซื้อหุ้นหรือไม่ และความผูกพันระหว่างผู้ใช้สิทธิกับบริษัทก็เกิดแล้วคือผู้ใช้สิทธิจะได้รับหุ้นและบริษัทจะส่งมอบหุ้นให้ในกรณีที่ผู้ใช้สิทธิมีการโอนสิทธิในช่วงนี้ไม่ใช่เป็นการโอนสิทธิใน

การจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแต่เป็นการโอนสิทธิในหุ้นไปยังผู้รับโอน

กระบวนการตั้งแต่บริษัทแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปให้ผู้ถือหุ้นจนถึงเวลาที่มีการใช้สิทธิในการจองซื้อและชำระเงินเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ที่จะผูกพันบริษัทตามที่ได้แจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปยังผู้ถือหุ้น ซึ่งกรณีนี้ในต่างประเทศมีผลผูกพันตามกฎหมายแล้ว โดยถือว่าเอกสารที่บริษัทส่งไปพร้อมกับการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเช่น ใบจองหุ้นเป็นหลักทรัพย์ชนิดหนึ่ง ในขณะที่ของไทยยังไม่มีการกำหนดให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นเป็นหลักทรัพย์ จึงต้องพิจารณานิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมายทั่วไปว่ามีความผูกพันตามกฎหมายทั่วไปไม่ว่าในเรื่องนิติกรรมสัญญาและหนี้ เช่นไร ผู้เขียนจึงได้สมมุติกระบวนการภายหลังจากที่บริษัทได้ส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นแล้วให้ผู้ถือหุ้นแจ้งตอบรับการให้สิทธิของบริษัท เพื่อพิจารณาในเรื่องสัญญาว่ามีผลต่อการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน เช่นไร แม้จะมีการกำหนดวิธีการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดตาม ป.พ.พ.มาตรา 1222 ซึ่งได้กำหนดให้ต้องจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้นซึ่งผู้ถือหุ้นถืออยู่ก็ตาม แต่ยังมีข้อโต้แย้งว่า ลักษณะที่บริษัททำหนังสือบอกกล่าวแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นอาจเข้าลักษณะเป็นคำเชิญชวนให้ผู้ถือหุ้นมาใช้สิทธิเท่านั้นส่วนคำตอบที่ผู้ถือหุ้นแจ้งการตอบรับสิทธิจึงมีลักษณะเป็นคำเสนอ จึงต้องพิจารณาลักษณะของการดำเนินการของบริษัทที่แจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปยังผู้ถือหุ้นว่าจะมีลักษณะความผูกพันตามกฎหมายในลักษณะของ คำเสนอ หรือ คำเชิญชวน และกระบวนการในการที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิไปยังบริษัทว่าจะมีความผูกพันตามกฎหมายในลักษณะคำเสนอ หรือ คำสนอง ซึ่งจะมีผลในการพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ทางหนี้

หลังจากนั้นจึงนำลักษณะนิสัยสัมพันธภาพที่ได้พิจารณามาศึกษาว่าจะมีลักษณะความผูกพันในเรื่องสิทธิเรียกร้องเช่นไร และศึกษาถึงลักษณะของตัวสิทธิเรียกร้องว่าสามารถจะโอนกันได้โดยวิธีใด มีข้อจำกัดในการโอนเช่นไร เพื่อศึกษาถึงวิธีการในการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นโดยใช้วิธีการโอนสิทธิเรียกร้อง

จึงขอแบ่งหัวข้อที่จะทำการศึกษาเป็น ดังนี้

3.1. กระบวนการเพิ่มทุนของบริษัทในการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น : ผลทางกฎหมาย

3.2. กระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ

3.2.1. บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ :

พิจารณาจากการกระทำแต่ละฝ่ายของบริษัทและผู้ถือหุ้น

3.2.1.1. พิจารณาในเรื่องนิติกรรมฝ่ายเดียว

3.2.1.1.1. พิจารณาในเรื่องคำเสนอ

3.2.1.1.2. พิจารณาในเรื่องคำสนอง

3.2.1.2. พิจารณาในเรื่องคำเชิญชวน

3.2.1.3. สรุป กระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้น จนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ

: พิจารณาจากการกระทำแต่ละฝ่ายของบริษัทและผู้ถือหุ้น

3.2.2. กระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้น จนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ : พิจารณาจากการกระทำของทั้งสองฝ่าย

3.2.3. สรุป กระบวนการที่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ

3.3. ลักษณะของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน เมื่อพิจารณาในเรื่องสิทธิเรียกเรื่อง

3.3.1. สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นคำเสนอ ซึ่งเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว จะมีลักษณะเป็นสิทธิเรียกเรื่องหรือไม่

3.3.2. สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นสัญญาจะมีลักษณะเป็นสิทธิเรียกเรื่องหรือไม่

3.3.3. สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นเป็นสิทธิเรียกเรื่องซึ่งสามารถโอนกันได้หรือไม่

3.4. บทสรุป

กระบวนการเพิ่มทุนของบริษัทในการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น : ผลทางกฎหมาย

กระบวนการในการดำเนินการของบริษัทไม่ว่าจะเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดก่อนที่จะมีการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งถือเป็นกระบวนการในการจัดสรรหุ้น บริษัทจะต้องดำเนินการในการเพิ่มทุนก่อน ซึ่งกระบวนการในการเพิ่มทุนของบริษัท กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับมติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น และในกรณีที่บริษัทมหาชนจำกัดนั้นการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนจะต้องได้รับมติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นในการดำเนินการจัดสรรด้วย สำหรับบริษัทจำกัดกฎหมายได้กำหนดให้จัดสรรให้ผู้ถือหุ้นอยู่แล้ว กระบวนการในการจัดประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จะดำเนินการเพิ่มทุนและจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น จึงเป็นกระบวนการขั้นแรกก่อนที่บริษัทจะดำเนินการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น

ในการจัดประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อเพิ่มทุนและจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนนั้น บริษัทจะต้องบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ หรือมีจดหมายแจ้งไปยังผู้ถือหุ้น โดยกฎหมายได้กำหนดให้จะต้องระบรายละเอียดยัง

ใน ป.พ.พ. มาตรา 1175 วรรคสอง กำหนดให้ "ในคำบอกกล่าวนั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากันนั้นด้วย"

ซึ่งสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากันนั้น ศาสตราจารย์ โสภณ รัตนากร ได้อธิบายว่าได้แก่ การกำหนดระเบียบวาระที่จะประชุมกันว่ามีเรื่องอะไรบ้าง¹ ใน พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดให้ "ในการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นนั้น ให้คณะกรรมการจัดเป็นหนังสือนัดประชุมระบุสถานที่ วัน เวลา ระเบียบวาระการประชุมและเรื่องที่จะเสนอต่อที่ประชุมพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควร โดยระบุให้ชัดเจนว่าเป็นเรื่องที่จะเสนอเพื่อทราบ เพื่ออนุมัติ หรือเพื่อพิจารณาแล้วแต่กรณี รวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการในเรื่องดังกล่าว"

จึงต้องพิจารณาการที่บริษัทกำหนดวาระการประชุมว่าจะมีผลตามกฎหมายทั่วไปเช่นไร ซึ่งในการเพิ่มทุนของบริษัทมหาชนจำกัด มาตรา 137 ของ พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้การจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนสามารถจัดสรรให้กับประชาชนบุคคลใดๆหรือผู้ถือหุ้นเดิม โดยการจัดสรรหุ้นดังกล่าวจะต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น และในการกำหนดวาระการประชุมจะต้องกำหนดวาระในเรื่องการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนด้วย ซึ่งจะต้องระบุว่าจะให้จัดสรรโดยวิธีใดและสัดส่วนเท่าไร รวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการในเรื่องเกี่ยวกับวาระนั้น แต่ในการเพิ่มทุนของบริษัทจำกัด มาตรา 1222 ป.พ.พ. ได้กำหนดให้จะต้องจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนให้กับผู้ถือหุ้นเดิม สำหรับการกำหนดวาระในส่วนของบริษัทจำกัดไม่ต้องกำหนดถึงวิธีการจัดสรรหุ้นและไม่มีการกำหนดในเรื่องที่กรรมการจะต้องให้ความเห็นในเรื่องตามวาระนั้นเช่นเดียวกับบริษัทมหาชนจำกัด ดังนั้น การกำหนดวาระการประชุมของบริษัทจำกัด จึงไม่มีประเด็นจะต้องพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดวิธีการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนไว้โดยเฉพาะอยู่แล้ว แต่การกำหนดวาระการประชุมของบริษัทมหาชนจำกัดนั้นคณะกรรมการบริษัทจะต้องระบุวาระการประชุมในเรื่องการเพิ่มทุนและจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนโดยบริษัทได้จัดสรรหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิม และระบุความเห็นของคณะกรรมการต่อเรื่องดังกล่าว วาระการประชุมที่บริษัทกำหนดได้ระบุเนื้อหาของวาระการประชุมว่าจะมีการจัดสรรสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนให้กับผู้ถือหุ้น การกำหนดวาระการประชุมของบริษัทและการให้ความเห็นในการเพิ่มทุนและจัดสรรหุ้นเพิ่มทุน

¹ โสภณ รัตนากร , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย หุ้นส่วน และบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2534), หน้า 397.

ให้ผู้ถือหุ้นนั้นมีผลเป็นเพียงการยกประเด็นเข้ามาในที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นพิจารณาว่าจะดำเนินการในเรื่องดังกล่าวตามที่บริษัทยกประเด็นมาเช่นไร เป็นการดำเนินการภายในอย่างหนึ่งของบริษัทในกระบวนการของการเพิ่มทุน ยังไม่มีการแสดงเจตนาไปยังผู้ถือหุ้นว่าจะดำเนินการเช่นนั้น อีกทั้งการให้ความเห็นของคณะกรรมการก็เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นการเสนอแนะแก่ที่ประชุมผู้ถือหุ้น จึงไม่ถือว่าการดำเนินการเช่นนี้เป็นที่บริษัทแสดงเจตนาที่จะให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น

เมื่อได้มีการประชุมผู้ถือหุ้นและที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้ลงมติเห็นชอบในการดำเนินการเพิ่มทุน โดยในบริษัทมหาชนจำกัดที่ประชุมผู้ถือหุ้นจะต้องให้ความเห็นชอบในการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนด้วย มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาเพิ่มเติมว่ามติที่ประชุมผู้ถือหุ้นในการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนให้กับผู้ถือหุ้น และในบริษัทจำกัดการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนที่กฎหมายกำหนดให้ต้องจัดสรรให้กับผู้ถือหุ้น กรณีดังกล่าวจะมีผลต่อการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้นเช่นไร พิจารณาแล้วเห็นว่าการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนในบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดสรรให้กับผู้ถือหุ้นเป็นการดำเนินการโดยอาศัยมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ซึ่งมีผลผูกพันบริษัทให้ต้องดำเนินการตามมตินั้น แต่ยังไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนจนกว่าบริษัทจะได้มีการนำมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นไปดำเนินการให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้น มติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นในเรื่องการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุน ถือเป็นการดำเนินการส่วนหนึ่งของบริษัทในการเพิ่มทุนตามกฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นการดำเนินการภายในของบริษัท แต่มีผลผูกพันคณะกรรมการบริษัทที่จะต้องปฏิบัติตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น เป็นไปตามมาตรา 77 ของ พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดว่า "คณะกรรมการบริษัทมีอำนาจและหน้าที่จัดการบริษัทให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ และมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น" คณะกรรมการบริษัทจึงต้องผูกพันที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ถือเป็นหน้าที่ที่คณะกรรมการบริษัทผูกพันที่จะต้องดำเนินการตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น สำหรับในบริษัทจำกัดนั้น เมื่อ ป.พ.พ. มาตรา 1222 กำหนดให้ "บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้นต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนซึ่งเขาถืออยู่" จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดของเขตในการดำเนินการของบริษัทยู่แล้ว ไม่สามารถที่จะดำเนินการโดยวิธีอื่นได้ จึงผูกพันให้คณะกรรมการบริษัทจะต้องดำเนินการตามที่กำหนดโดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนของบริษัทจำกัดตามกฎหมายกำหนด และเมื่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติเพิ่มทุน บริษัทจะต้องนำหุ้นเพิ่มทุนไปดำเนินการจัดสรรให้กับผู้ถือหุ้นเดิม

ซึ่งหากบริษัทยังไม่มี การดำเนินการจัดสรรหุ้นเพิ่มทุนให้กับผู้ถือหุ้นก็ยังไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น

กระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ

ในการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน ความผูกพันที่เกิดขึ้นเมื่อบริษัทได้ดำเนินการแจ้งสิทธิไปยังผู้ถือหุ้นแต่ละคนว่าผู้ถือหุ้นแต่ละคนได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเป็นจำนวนคนละเท่าไร โดยระบุถึงจำนวนสิทธิ วันใช้สิทธิ ราคาที่จะต้องซื้อสิทธิ พร้อมใบจองหุ้น และเมื่อผู้ถือหุ้นได้ตอบรับไปยังบริษัทว่าตนประสงค์จะรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่บริษัทเสนอนั้น การกระทำดังกล่าวทั้งในส่วนของบริษัทและผู้ถือหุ้นจะมีความผูกพันตามกฎหมายเช่นไรบ้าง โดยแบ่งหัวข้อที่จะศึกษาออกเป็นสองส่วน ในส่วนแรกจะพิจารณาในการดำเนินการของบริษัทและผู้ถือหุ้นในแต่ละฝ่ายเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการของแต่ละฝ่ายว่าจะมีความผูกพันตนและคู่กรณีอย่างไร และในส่วนที่สองจะพิจารณาถึงการที่ทั้งบริษัทและผู้ถือหุ้นได้ดำเนินการต่อกันจะมีความผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันเช่นไร

1. บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ : พิจารณาจากการกระทำแต่ละฝ่ายของบริษัทและผู้ถือหุ้น

การที่บริษัทหรือผู้ถือหุ้นแต่ละฝ่ายเป็นผู้ส่งข้อความในเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงการกระทำเช่นนั้นแล้วจะมีความผูกพันตามกฎหมายในเรื่องใดได้บ้าง เนื่องจากการส่งข้อความไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งนั้นอาจมีผลเป็นการแสดงเจตนาไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง หรืออาจจะไม่มีผลเป็นการแสดงเจตนาไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งแต่เป็นเพียงการชักจูงให้มาแสดงเจตนาของตน ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงจะศึกษาถึงการกระทำในการส่งข้อความของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นว่าการกระทำนั้นจะมีผลผูกพันตนตามกฎหมายในเรื่องใดได้บ้าง

1.1. พิจารณาในเรื่องนิติกรรมฝ่ายเดียว

ศาสตราจารย์ ศักดิ์ สอนงชาติ ได้ให้ความหมายว่า "นิติกรรมฝ่ายเดียว ได้แก่ นิติกรรมซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายเดียว เมื่อบุคคลฝ่ายเดียวแสดงเจตนาทำนิติกรรมก็เกิดผลเป็นนิติกรรมทันที"²

ซึ่งองค์ประกอบของนิติกรรม ได้แก่³

1. การกระทำของบุคคลโดยการแสดงเจตนา การกระทำของบุคคลซึ่งจะเกิดเป็นนิติกรรมขึ้นได้จะต้องแสดงออกมาให้ได้ว่าตนมีความประสงค์จะให้เกิดผลตามกฎหมายอย่างไร
2. การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย คือการกระทำที่กฎหมายได้ห้ามไว้ อันได้แก่ การกระทำนิติกรรมโดยมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย การกระทำนิติกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการพนันวิสัย การกระทำนิติกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีต่อประชาชน (ป.พ.พ.มาตรา 113)
3. การกระทำโดยมุ่งผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือการกระทำที่มุ่งที่จะผูกพันกันตามกฎหมาย
4. การกระทำด้วยความสมัครใจ คือ การแสดงเจตนาออกมาโดยอิสระ และตรงกับความรู้สึกริक्त
5. การกระทำเพื่อก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ ระวังซึ่งสิทธิ

ในการพิจารณาจากนิติกรรมฝ่ายเดียว กับกระบวนการในการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนซึ่งบริษัทได้แจ้งไปยังผู้ถือหุ้นเพื่อให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่บริษัทออก การกระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาแล้วโดยที่บริษัทได้แจ้งไปยังผู้ถือหุ้นว่าตนประสงค์จะผูกพันกับตัวผู้ถือหุ้นที่จะให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนซึ่งมีผลในทาง

² ศักดิ์ สอนงชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2532), หน้า 5.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-8.

กฎหมายเป็นการก่อกำเนิดให้กับผู้ถือหุ้นใหม่สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน และการกระทำดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากกฎหมายบริษัทก็ไม่มีบทบัญญัติห้ามไว้และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และการแจ้งไปยังผู้ถือหุ้น เช่นนั้นถือได้ว่าบริษัทมุ่งจะให้เกิดผลตามกฎหมายระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้น จึงเป็นการกระทำที่มุ่งที่จะผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยกระทำด้วยความสมัครใจโดยบริษัทมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ถือหุ้นในการที่จะได้รับสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุน บริษัทจึงได้มีการก่อกำเนิดนิติกรรมฝ่ายเดียวไปยังผู้ถือหุ้นแล้วซึ่งยังผลให้บริษัทผูกพันตามนิติกรรมนั้น

สำหรับในส่วนที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนซึ่งบริษัทได้แจ้งมานั้นถือได้ว่าเป็นการแสดงออกเพื่อให้ทราบว่าคุณมีความประสงค์ที่จะผูกพันตามกฎหมายถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่มีกฎหมายห้ามไว้และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี การที่ผู้ถือหุ้นตอบไปยังบริษัทว่าคุณจะรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนถือได้ว่าผู้ถือหุ้นได้มุ่งที่จะให้เกิดผลตามกฎหมายที่จะผูกพันกับบริษัทจึงเป็นการกระทำที่มุ่งที่จะผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจเพื่อก่อให้เกิดสิทธิกับตนเองในการที่จะได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน จึงถือได้ว่าผู้ถือหุ้นได้มีการก่อกำเนิดนิติกรรมฝ่ายเดียวไปยังบริษัทแล้ว

1.1.1. พิจารณาในเรื่องคำเสนอ

ศาสตราจารย์ ศักดิ์ สอนงชาติ ได้ให้ความหมายว่า "คำเสนอ" คือ การแสดงเจตนา แสดงความประสงค์ของตนต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายบุคคลเพื่อขอให้ทำสัญญาด้วยหรือ อาจเรียกว่า เป็นคำขอให้ทำสัญญา คำเสนอเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งมีผลผูกพันผู้เสนอจะแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเจาะจงหรือไม่เจาะจงต่อสาธารณะชนก็ได้ แต่จะต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอน ซึ่งเมื่อมีคำสนองรับตามคำเสนอ สัญญาจะต้องเกิดขึ้น ถ้าสัญญาไม่เกิดไม่ใช้คำเสนอแต่อาจเป็นเพียงคำปรารภหรือคำทาบถามหรือคำ

^{4 และ 5} ความเห็นในเรื่องนี้ให้ดูในบทที่ 5 หัวข้อที่ 5.3 เรื่องพิจารณาปัญหาการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนกับข้อกำหนดในกฎหมายว่าด้วย บริษัท

เชื้อเชิญให้อีกฝ่ายหนึ่งทำคำเสนอขึ้นก่อน^๕

ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ ได้ให้ความหมายว่า "คำเสนอ" เป็นกระบวนการของการแสดงเจตนาที่เรียกว่าการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว ซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งกระทำหรือเสนอไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อขอให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งนั้นร่วมประสงค์ทำสัญญาผูกพันตามข้อความที่กำหนดไว้และได้เสนอไปนั้น"^๖

ซึ่งลักษณะของคำเสนอจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้^๗

1. คำเสนอเป็นกระบวนการของการแสดงเจตนา โดยการแสดงเจตนา หมายถึง กระบวนการของการแสดงเจตนาซึ่งเจตนาภายในให้ปรากฏออกมาภายนอกเพื่อเป็นเครื่องหมายบอกกล่าวกำหนดผลในกฎหมาย ซึ่งการแสดงเจตนาเป็นคำเสนอนั้นต้องแสดงออกให้ปรากฏโดยจะแสดงออกให้ปรากฏด้วยกริยา วาจา ลายลักษณ์อักษรหรือด้วยอาการอย่างใดก็ได้ ขอเพียงแต่ให้เป็นที่น่าเชื่อถือและเข้าใจว่าเป็นคำเสนอ

(ฎ.1013/2498)

2. คำเสนอต้องกระทำหรือเสนอไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง การแสดงเจตนาตามข้อ 1 จะมีผลเป็นคำเสนออีกต่อเมื่อมีผู้รับการแสดงเจตนาด้วย ถ้ามีการแสดงเจตนาทำคำเสนอไว้ แต่ยังมีได้ส่งไปยังบุคคลผู้ประสงค์จะแสดงเจตนาหรือเขายังไม่ได้รับการแสดงเจตนาที่ส่งไป การแสดงเจตนาอันไม่มีผลเป็นคำเสนอ (ป.พ.พ. มาตรา 130, 361)

3. คำเสนอต้องแสดงออกด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งแน่นอน การแสดงออกซึ่งความยินยอมจะต้องแจ้งชัดและแน่นอนพอที่จะถือว่าเป็นข้อผูกพันในสัญญาถ้าอีกฝ่าย

^๕ ศักดิ์ สมองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2532), หน้า 5.

^๖ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 119.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

หนึ่งได้ผูกพันตามข้อเสนอแนะ การที่เพียงแต่กล่าวข้อความกว้างๆยังไม่พอที่จะเข้าใจว่าเป็นข้อผูกพันกันอย่างไรบ้าง ยังไม่มีลักษณะเป็นคำเสนอ คำเสนอจึงต้องเป็นความยินยอมที่จะแสดงออกเพื่อประสงค์จะทำสัญญานั้นมุ่งประสงค์จะให้เกิดขึ้นโดยชัดเจนแน่นอนว่ามีข้อผูกพันที่จะพึงปฏิบัติต่อกันอย่างไร

4. คำเสนอต้องประกอบด้วยความประสงค์ที่จะผูกพันตนตามกฎหมายและไม่มีสิทธิปฏิเสธหรือเลือกปฏิบัติได้ ข้อความที่แสดงออกมาเป็นคำเสนอนั้นเพื่อประสงค์จะให้เกิดขึ้น โดยชัดเจนแน่นอนว่ามีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไรบ้าง

5. คำเสนออาจแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเจาะจงหรือต่อสาธารณะก็ได้

ในการพิจารณาลักษณะที่บริษัทได้แสดงเจตนาต่อผู้ถือหุ้นว่าตนจะให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่บริษัทจะจัดสรรโดยกำหนดสัดส่วนการได้รับสิทธิที่แน่นอน และส่งการแสดงความดังกล่าวไปยังผู้ถือหุ้น เป็นการแสดงความฝ่ายเดียว ที่ส่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งการเสนอสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนให้ผู้ถือหุ้นได้กำหนดสัดส่วนการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน ราคาในการจองซื้อ วันใช้สิทธิ รวมทั้งใบจองหุ้นเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งและแน่นอนที่จะถือว่าเป็นข้อผูกพันตามสัญญาถ้าผู้ถือหุ้นจะได้ผูกพันตามบริษัทได้แสดงเจตนา นั้น โดยแสดงออกซึ่งความยินยอมที่จะผูกพันกับตัวผู้ถือหุ้นที่จะต้องให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นตามที่ตนได้แสดงเจตนาให้กับผู้ถือหุ้น และประสงค์จะผูกพันตนตามกฎหมายให้ต้องดำเนินการตามที่ตนได้แสดงเจตนา นั้น ดังนั้นเจตนาที่บริษัทได้แสดงออกไปยังผู้ถือหุ้นถือได้ว่า บริษัทได้มีการส่งคำเสนอไปยังผู้ถือหุ้นว่าตนประสงค์จะให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นให้สามารถใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนได้

การพิจารณาในส่วนที่ผู้ถือหุ้นแจ้งการตอบรับการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในกรณีที่การแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของบริษัทมีลักษณะเป็นคำเชิญชวนให้ผู้ถือหุ้นมาทำคำเสนอ¹⁰ ลักษณะที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิจะมีลักษณะเป็นคำเสนอได้หรือไม่ การที่ผู้ถือหุ้นแจ้งตอบไปบริษัทว่าประสงค์จะได้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเป็นการ

⁹ โปรดดูหัวข้อ 3.1.1

¹⁰ โปรดดูหัวข้อ 3.1.2

แสดงเจตนาฝ่ายเดียวที่ส่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง การที่ผู้ถือหุ้นแจ้งตอบรับการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเมื่อบริษัทได้แจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนมา โดยถือว่ารายละเอียดเป็นไปตามที่บริษัทได้แจ้งมา และผู้ถือหุ้นได้แสดงเจตนาว่าจะรับเอาสิทธิในการจองซื้อตามที่บริษัทแจ้งมาถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดเจนนั่นเองที่จะผูกพันตามสัญญาถ้าอีกฝ่ายจะผูกพันตามการแสดงเจตนาของตนนั้นโดยผู้ถือหุ้นผูกพันที่จะรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของบริษัท กรณีเช่นนี้ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นผูกพันที่จะจองซื้อหุ้นแต่เป็นการผูกพันที่จะรับสิทธิในการจองซื้อหุ้น ดังนั้นเจตนาที่ผู้ถือหุ้นได้แสดงออกไปยังบริษัท ก็อาจถือได้ว่าผู้ถือหุ้นได้มีการส่งคำสั่งเสนอไปยังบริษัทว่าตนประสงค์จะรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน

1.1.2. พิจารณาในเรื่องคำสั่งเสนอ

ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ ได้ให้ความหมายของ "คำสั่งเสนอ" ว่าเป็นกระบวนการของการแสดงออกซึ่งเจตนาฝ่ายเดียวที่มุ่งประสงค์ให้เกิดสัญญาผูกมัดซึ่งกันและกันตามกฎหมายลักษณะหนึ่ง ในเมื่อการแสดงเจตนาอันได้ไปถึงผู้ให้คำสั่งเสนอ แต่การแสดงเจตนาทำคำสั่งเสนอดังกล่าวจะต้องแสดงออกซึ่งความยินยอมตรงตามข้อความที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งเสนอ ถ้าการแสดงเจตนาทำคำสั่งเสนอนั้นยังมีข้อความเพิ่มเติม แก้ไข หรือข้อจำกัดต่างไปจากข้อกำหนดในคำสั่งเสนอ และไม่ได้ส่งไปยังผู้เสนอภายในกำหนดเวลา สัญญาย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ ต้องถือว่าการแสดงเจตนาทำคำสั่งเสนอดังกล่าวเป็นอันสิ้นความผูกพันแต่ไป และเป็นคำสั่งเสนออันใหม่ภายในตัว¹¹

ลักษณะของคำสั่งเสนอ¹²

1. เป็นกระบวนการของการแสดงออกซึ่งเจตนาฝ่ายเดียว
 2. ต้องกระทำหรือสนองกลับไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นฝ่ายเสนอ
- โดยมุ่งประสงค์จะให้เกิดสัญญาผูกมัดซึ่งกันและกันตามกฎหมายลักษณะหนึ่ง ในเมื่อการแสดง

¹¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 136.

¹² อ่างแล้ว , หน้า 136.

เจตนาทำคำสอนงั้นได้ไปถึงผู้ให้คำเสนอแล้ว

3. คำสอนจะต้องแสดงออกซึ่งความยินยอมตรงตามข้อความที่กำหนดไว้ในคำเสนอ

4. ต้องแสดงเจตนาต่อบุคคลโดยเฉพาะเจาะจง

การพิจารณาลิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องคำสอนแล้ว จะเห็นได้ว่าในกรณีที่บริษัทแจ้งการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปให้ผู้ถือหุ้นนั้น ไม่มีการส่งคำเสนอมาซึ่งบริษัทมาก่อน จึงไม่ต้องพิจารณาในเรื่องคำสอน แต่ในกรณีที่ถือว่าการที่บริษัทแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นให้กับผู้ถือหุ้นเป็นคำเชิญชวนแล้ว การที่ผู้ถือหุ้นแจ้งการรับสิทธิไปยังบริษัทก็จะมีลักษณะเป็นคำเสนอ บริษัทจะต้องมีการแสดงเจตนาผูกพันกับผู้ถือหุ้นอีกที่ซึ่งการแสดงเจตนาผูกพันครั้งนี้จึงจะเป็นคำสอน

สำหรับในส่วนของกรณีที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน เมื่อลักษณะที่บริษัทได้แจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปให้ผู้ถือหุ้นเป็นคำเสนอ ลักษณะของการที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแสดงสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนจะมีลักษณะเป็นคำสอนหรือไม่พิจารณาจากการที่ผู้ถือหุ้นแจ้งตอบรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่บริษัทเสนอมาเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาฝ่ายเดียว¹³ ที่สนองรับไปยังบริษัทซึ่งเป็นฝ่ายเสนอที่มุ่งประสงค์จะให้เกิดสัญญา และการตอบรับดังกล่าวเป็นการแสดงออกซึ่งความยินยอมที่จะผูกพันตามเจตนาที่บริษัทได้เสนอมาให้ตน โดยต้องมีการแสดงเจตนาไปยังบริษัทตอบรับการเสนอนั้น จึงเป็นการแสดงเจตนาไปยังบุคคลโดยเฉพาะเจาะจง ถือได้ว่าผู้ถือหุ้นได้มีการส่งคำสอนไปยังบริษัทว่าตนประสงค์จะรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนตามที่บริษัทเสนอแล้ว

1.2. พิจารณาในเรื่องคำเชิญชวน

ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ได้ให้คำอธิบายว่า "คำเชิญชวน" ต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับเรื่องของคำเสนอ โดยลักษณะของคำเชิญชวนนั้นยังไม่สามารถ

¹³ โปรดดูหัวข้อ 3.1.1

แสดงออกซึ่งข้อความให้เห็นโดยชัดเจน แน่แน่นอนพอที่จะเป็นข้อผูกพันในสัญญา เพราะเป็นแต่เพียงเชิญชวนให้มาทำค่าเสนอ จึงยังไม่มีเจตนาจะผูกพันนิติสัมพันธ์ ไม่เข้าหลักเป็นนิติกรรม จึงยังไม่มีผลผูกพันกันตามกฎหมาย¹⁴ ซึ่งศาลฎีกาเรียกว่า "การแสดงความประสงค์จะทำสัญญา"¹⁵ ซึ่งเมื่อมีการตอบรับ "ความประสงค์จะทำสัญญา" สัญญาก็ยังไม่เกิด และมีผลให้ค่าตอบรับนั้นกลายเป็นค่าเสนอขึ้นมา

เมื่อพิจารณาในเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนกับค่าเชิญชวน การที่บริษัทแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปให้ผู้ถือหุ้นทราบนั้น มีการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นโดยกำหนดจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นมีสิทธิจะซื้อ ราคาที่จะใช้สิทธิในการจองซื้อ เวลาในการใช้สิทธิในการจองซื้อ เป็นการที่บริษัทแสดงเจตนาที่จะผูกพันกันตามกฎหมายกับผู้ถือหุ้นแล้วและการแจ้งสิทธิดังกล่าวของบริษัทเป็นการแสดงให้เห็นโดยชัดเจนแน่นอนที่จะผูกพันเป็นสัญญากับผู้ถือหุ้นเมื่อผู้ถือหุ้นตอบรับ ดังนั้นการที่บริษัทแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปให้ผู้ถือหุ้นจึงไม่ใช่ค่าเชิญชวน เพราะมีการกระทำที่ผูกพันถึงขั้นเป็นนิติกรรมแล้ว นอกจากนั้นการกระทำดังกล่าวมีความชัดเจนและมีลักษณะของการกระทำถึงขั้นเป็นค่าเสนอแล้วด้วย

1.3. สรุป กระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้น จนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ : พิจารณาจากการกระทำแต่ละฝ่ายของบริษัทและผู้ถือหุ้น

เมื่อพิจารณาความผูกพันระหว่างตัวบริษัทกับผู้ถือหุ้นที่คุ้มครองแต่ละฝ่ายเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแล้ว จะเห็นได้ว่าการแจ้งสิทธิของบริษัทไปยังผู้ถือหุ้น และการที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิมายังบริษัท เป็นการที่แต่ละฝ่ายได้ทำนิติกรรมฝ่ายเดียวแล้ว และเมื่อการกระทำของบริษัทมีลักษณะเป็นการทำนิติกรรมฝ่ายเดียวแล้ว ก็ย่อมมีผลตามกฎหมายที่จะผูกพันบริษัทให้ต้องดำเนินการตามนั้นรวมทั้งการดำเนินการ

¹⁴ ไซยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 128.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 131.

การแจ้งสิทธิของบริษัทไปยังผู้ถือหุ้นก็มีข้อความที่ชัดเจนแน่นอนที่จะผูกพันเป็นสัญญาต่อไป
ลักษณะการแจ้งสิทธิของบริษัทไปยังผู้ถือหุ้นจึงไม่มีลักษณะเป็นคำเชิญชวน ซึ่งเมื่อพิจารณา
ในการแจ้งสิทธิของบริษัทแล้วจะมีลักษณะเป็นการทำ "คำเสนอ"

ในส่วนที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิของบริษัทซึ่งมีลักษณะเป็นการทำนิติกรรมฝ่าย
เดียวเช่นกัน และมีข้อความที่ชัดเจนแน่นอนที่จะผูกพันกันเป็นสัญญา รวมทั้งเป็นการแสดงข้อ
ความยินยอมตามที่กำหนดไว้ตาม "คำเสนอ" ที่บริษัทได้แจ้งมายังตนไปยังบริษัทการตอบ
รับการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการทำ "คำสนอง"
ซึ่งมีผลทำให้บริษัทและผู้ถือหุ้นต่างมีผลผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องดำเนินการตามที่ตนได้แสดง
เจตนา นั้น

2. กระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนพร้อม
ใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้น จนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ : พิจารณาจากการกระทำของทั้งสอง
ฝ่าย

การพิจารณาความผูกพันระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นในการที่บริษัทได้แจ้งสิทธิ
ในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนให้ผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นได้ตอบรับสิทธินั้นต่อบริษัท การกระทำที่เกิด
จากการที่คู่กรณีตกลงกันทั้งสองฝ่ายจะมีความผูกพันกันในลักษณะของสัญญาหรือไม่

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้ความหมายของคำว่าสัญญา
ดังนี้ "สัญญา คือ การที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาทำนิติกรรมคำเสนอคำสนองรับ มีความ
ประสงค์ตกลงตรงกันและร่วมใจกันในอันที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง"¹⁶

ศาสตราจารย์ ศักดิ์ สนองชาติ ให้ความหมายว่า "สัญญา คือ นิติกรรม
หลายฝ่าย ซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป อันต่างกับนิติกรรม

¹⁶ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรม
และหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2520), หน้า 437.

ฝ่ายเดียว ซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายเดียวกันก็ได้ ในการทำสัญญาล่าช้าแต่การแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจเกิดผลเป็นสัญญาได้ จะต้องมีการแสดงเจตนาอันเป็นคำเสนอสนองของทั้งสองฝ่ายถูกต้องตรงกันจึงจะเกิดผลเป็นสัญญาหรือนิติกรรมหลายฝ่าย สัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคน ส่วนจะมากเกินกว่าสองคนไปเท่าไรกฎหมายไม่จำกัด เมื่อการแสดงเจตนาทำคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกันย่อมเกิดผลเป็นสัญญา"¹⁷

สัญญาจึงต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้¹⁸

1. ต้องมีบุคคลเป็นคู่สัญญาตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป
2. ต้องมีการแสดงเจตนาเป็นคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกัน
3. ต้องมีวัตถุประสงค์ คือ ประโยชน์สุดท้ายที่ผู้แสดงเจตนาทำนิติกรรมปรารถนาไว้ให้เกิดขึ้นเป็นไปอย่างไรโดยอาศัยนิติกรรมนั้น

เมื่อพิจารณาลักษณะของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเปรียบเทียบกับเรื่องของสัญญาแล้ว การดำเนินการของบริษัทในการแสดงเจตนาต่อผู้ถือหุ้นเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวที่เข้าหลักเป็นการทำคำเสนอไปยังผู้ถือหุ้นและการที่ผู้ถือหุ้นตอบรับการได้รับสิทธินั้นไปยังบริษัทก็เป็นการทำคำสนอง ถือได้ว่ามีบุคคลเป็นคู่สัญญาสองฝ่ายคือบริษัทและผู้ถือหุ้น โดยบริษัทได้ทำคำเสนอไปยังผู้ถือหุ้นและผู้ถือหุ้นได้ตอบสนองรับสิทธิในการจองซื้อหุ้นจึงเป็นการแสดงเจตนาที่ถูกต้องตรงกันระหว่างคู่สัญญา และมีวัตถุประสงค์ถูกต้องตรงกันในการที่จะผูกพันกันตามที่ตนได้แสดงเจตนา นั้น เป็นการแสดงเจตนาที่มีวัตถุประสงค์ถูกต้องตรงกันที่จะผูกพันกันตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อได้ดำเนินการครบถ้วนแล้วจึงเกิดเป็นสัญญาระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นในเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน

¹⁷ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2532), หน้า 335.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 341-342.

3. สรุป กระบวนการที่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน พร้อมใบจองหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิ

ความผูกพันในกระบวนการเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นสามารถแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

1. ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้ดำเนินการฝ่ายเดียวในการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งได้มีการระบุนรายละเอียดในการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไปให้ผู้ถือหุ้น เข้าลักษณะความผูกพันที่บริษัทมีต่อผู้ถือหุ้นในเรื่องนิติกรรมฝ่ายเดียว และเข้าลักษณะเป็นคำสั่งด้วย

2. ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้ดำเนินการแจ้งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นได้ตอบรับการแจ้งสิทธินั้นมายังบริษัท เข้าลักษณะความผูกพันระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นในเรื่องสัญญา

ความผูกพันในสองกรณี เป็นการก่อให้เกิดสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้นแล้ว แต่มีความผูกพันตามกฎหมายต่างกัน คือ กรณีแรก ความผูกพันในลักษณะนิติกรรมฝ่ายเดียวและคำสั่ง และกรณีที่สองเป็นความผูกพันในลักษณะสัญญา ซึ่งความผูกพันทั้งสองกรณีจะมีผลให้เกิดหนี้หรือสิทธิเรียกร้องที่แตกต่างกันซึ่งจะได้พิจารณาในหัวข้อถัดไป

ลักษณะของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน เมื่อพิจารณาในเรื่องสิทธิเรียกร้อง

สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเมื่อพิจารณาในเรื่องสิทธิเรียกร้อง จะแยกพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกจะพิจารณาสหสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นคำสั่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวชนิดหนึ่ง ในส่วนที่สองจะพิจารณาสหสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นสัญญา โดยพิจารณาว่าสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนทั้งสองลักษณะจะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องหรือไม่ และพิจารณาว่าสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเป็นสิทธิเรียกร้องที่สามารถที่จะโอนกันได้หรือไม่

ศาสตราจารย์ โสภณ รัตนากรได้ให้ความหมายของสิทธิเรียกร้องไว้ดังนี้
 "สิทธิเรียกร้อง เป็นสิทธิทางหนี้(Obligatory right) เป็นสิทธิที่จะเรียกร้องให้บุคคล
 กระทำหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง"¹⁰

ลักษณะสำคัญแห่งหนี้หรือสิทธิเรียกร้อง²⁰

1. ต้องเกิดจากกฎหมายบัญญัติรับรองมูลแห่งหนี้ที่จะให้หนี้เกิดขึ้นได้โดยเป็น
 บุคคลสิทธิซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันกันเฉพาะกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นสิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน
 เพราะโดยทั่วไปสิทธิทางหนี้มีราคาและอาจโอนกันได้ มีความใกล้เคียงกับทรัพย์สิน
2. ต้องเป็นสิทธิทางแพ่ง จะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องกันทางแพ่ง เป็นสิทธิทาง
 เอกชน ไม่ใช่สิทธิมหาชน
3. ผู้ที่จะได้ประโยชน์หรือผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์นั้นจะต้องเป็นเจ้าของ
 ลูกหนี้ หรือคู่กรณีผู้เป็นฝ่ายในกรณีนั้น
4. อาจเรียกร้องบังคับการเรื่องประโยชน์ตามที่บัญญัติไว้เป็นการชำระหนี้ซึ่งอาจ
 เป็นเรื่องโอนกรรมสิทธิ ส่งมอบทรัพย์สิน ให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ คือต้องมีวัตถุ
 แห่งหนี้ที่แน่นอน
5. เมื่อเรียกร้องไม่ได้ก็อาจมีการบังคับหรือให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนได้และทรัพย์สิน
 กองสมบัติของลูกหนี้เป็นประกันการชำระหนี้

เมื่อพิจารณาลักษณะในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นกับลักษณะสำคัญแห่งหนี้หรือ
 สิทธิเรียกร้องแล้วจะต้องพิจารณาลักษณะความผูกพันตามกฎหมายของสิทธิในการจองซื้อหุ้น
 เพิ่มทุนในลักษณะของนิติกรรมฝ่ายเดียวและเป็นค่าเสนอ กับในลักษณะของสัญญาจะเข้า
 ลักษณะเป็นสิทธิเรียกร้องหรือไม่ โดยสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไม่ว่าในลักษณะของ
 ค่าเสนอหรือสัญญาจะมีลักษณะเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิทธิทางแพ่ง เพื่อให้บริษัทกระทำ
 การให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นให้กับผู้ถือหุ้น แต่ยังมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าลักษณะความ

¹⁰ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้,
 พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2533), หน้า 31.

²⁰ อ้างแล้ว, หน้า 46-47.

ผูกพันของสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นตามกฎหมายที่กล่าวนั้นจะก่อให้เกิดบุคคล สิทธิหรือสิทธิ เรียกร้องหรือไม่ และความผูกพันนั้นก่อให้เกิดเจ้าหนี้หรือลูกหนี้หรือไม่ เพื่อให้เป็นไปตามองค์ประกอบที่จะพิจารณาว่าก่อให้เกิดสิทธิ เรียกร้องหรือไม่

1. สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นค่าเสนอ ซึ่งเป็นนิติกรรมฝ่าย เดี่ยวจะมีลักษณะเป็นสิทธิ เรียกร้องหรือไม่

สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นค่าเสนอ ซึ่งเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว จะมีลักษณะเป็นสิทธิ เรียกร้องหรือไม่ มีนักกฎหมายไทยได้มีความเห็นแตกต่างกันเป็น 3 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายแรก²¹ เห็นว่า นิติกรรมฝ่ายเดียวก่อให้เกิดหนี้ผูกพันผู้แสดงเจตนาเอง ได้โดยไม่ต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาสนองรับเกิดเป็นสัญญาเสียก่อนเพราะหนึ่งจะต้อง ก่อประโยชน์ให้แก่บุคคลหนึ่งก็จริง แต่ไม่จำเป็นว่าบุคคลนั้นจะต้องรู้ถึงสิทธิของตนหรือจะ ต้องยอมรับในสิทธิไว้แล้วจึงจะเกิดเป็นหน้าที่หรือมีหนี้ และตามความเห็นของฝ่ายแรกนี้ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกา ในคำพิพากษาฎีกาที่ 198/2502 ได้วินิจฉัยว่า ผู้ส่งสินค้าออกซึ่ง ได้ทำคำรับรองจะขายเงินตราต่างประเทศให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย มีความผูกพัน ตามคำรับรองนั้น กระทั่งการคลังเรียกให้ปฏิบัติตามคำรับรองได้²² ซึ่งแสดงให้เห็น ว่า นิติกรรมฝ่ายเดียวมีผลก่อให้เกิดหนี้ผูกพันผู้แสดงเจตนา

²¹ จิตติ ตึงศักดิ์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, หน้า 2. อ้างถึงใน เลิศชาย จิระชาติ, "หลักการโอนสิทธิ เรียกร้องอันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง : วิเคราะห์ถึงพัฒนาการของ แนวความคิดในการโอนสิทธิ เรียกร้องตลอดจนกระบวนการ (Process) และผลของการ โอนสิทธิ เรียกร้อง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536) หน้า 87.

²² โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, หน้า 54. อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

2. ฝ่ายที่สอง²³ เห็นว่า นิติกรรมฝ่ายเดียวไม่ก่อให้เกิดหนี้ เนื่องจากหนี้จะต้องมีเจ้าหนี้และลูกหนี้เป็นฝ่ายที่มีสิทธิและหน้าที่ตามลำดับ ถ้าจะกล่าวว่าคุณอาจเป็นลูกหนี้มีหน้าที่แต่ฝ่ายเดียวโดยไม่มีเจ้าหนี้ได้ คำกล่าวนี้ไม่มีความหมายแต่อย่างใด นิติกรรมฝ่ายเดียวคงมีผลผูกพันแต่ผู้แสดงเจตนาไม่อาจผูกพันบุคคลอื่นให้ต้องเข้ามาเป็นเจ้าหนี้โดยมิได้สมัครใจยินยอมด้วยได้ นิติกรรมฝ่ายเดียวจึงไม่อาจก่อให้เกิดหนี้ตราบใดที่ยังไม่มีบุคคลใดตอบรับหรือเข้ารับเอาหรือเรียกร้องให้ชำระหนี้เพราะจะกลายเป็นว่ามีลูกหนี้โดยที่ยังไม่มีเจ้าหนี้ เมื่อมีการเรียกร้องเอาสิทธิตามนั้นก็กลายเป็นความผูกพันตามสัญญาขึ้นมา ไม่มีช่องทางที่จะคิดได้ว่านิติกรรมฝ่ายเดียวเป็นมูลก่อให้เกิดหนี้ขึ้นได้

3. ฝ่ายที่สาม²⁴ เห็นว่า การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวเป็นมูลแห่งหนี้ได้เฉพาะกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้มีนิติสัมพันธ์จากเจตนาที่แสดงออกมาในทางก่อหนี้เท่านั้น แต่จะว่าหนี้ที่เกิดขึ้นมาจากการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายหรือเกิดขึ้นโดยผลของการแสดงเจตนาแต่อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้ ต้องถือว่าหนี้ที่เกิดขึ้นเกิดจากการแสดงเจตนารวมทั้งจากบทบัญญัติของกฎหมายด้วย ทั้งนี้เพราะว่านิติกรรมย่อมก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล แต่นิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นไปในทางก่อหนี้ขึ้นเสมอไป อาจเป็นนิติกรรมที่ก่อนิติสัมพันธ์ในทางเล็กร้างหรือระงับสิทธิก็ได้ นิติกรรมที่มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ในทางก่อให้เกิดสิทธิ แม้จะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวก็ย่อมจะผูกพันผู้แสดงเจตนาได้ แต่นิติสัมพันธ์ที่เรียกว่า "หนี้" นั้น ต้องมีบุคคลเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้อยู่ทั้งสองฝ่าย เมื่อนิติกรรมเป็นการกระทำโดยใจสมัคร หนี้ที่เกิดขึ้นจากนิติกรรมก็ต้องมีลักษณะที่เกิดขึ้นโดยใจสมัครเช่นเดียวกัน ฉะนั้น จึงจะมีหนี้ขึ้นได้ต่อเมื่อเจ้าหนี้สมัครใจเช่นนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวซึ่งก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ขึ้นได้ แต่เป็นนิติสัมพันธ์ที่ผูกพันผู้แสดงเจตนา

²³ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1, หน้า 328-334. อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, หน้า 88. และ โสภณ รัตนการ, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2533), หน้า 54.

²⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 38.

ได้เฉพาะตัวผู้แสดงเจตนาเท่านั้น โดยที่อีกฝ่ายไม่ต้องแสดงเจตนารับเอานิติสัมพันธ์นั้น เช่น คำเสนอจะถอนไม่ได้ภายในระยะเวลาหนึ่ง ตาม ป.พ.พ.มาตรา 334 และ มาตรา 335 การที่เจ้าหนี้จะเข้าถือเอาประโยชน์แห่งหนี้ไม่ใช่เจ้าหนี้แสดงเจตนาให้เกิดหนี้ แต่เป็นการเข้าถือเอาประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนดให้ไว้เท่านั้น²⁵ จึงถือได้ว่าบริษัทได้ก่อนที่ผู้ฟ้องจะผูกพันตามกฎหมายแล้ว และผู้ถือหุ้นได้ถือเอาประโยชน์จากการที่บริษัทได้ทำคำเสนอนั้น ถือเป็นการเข้ามาถือเอาประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ใช่การสนองรับและก่อให้เกิดสัญญา สิทธิเรียกร้องหรือหนี้จึงเกิดขึ้นแต่บริษัทได้แสดงเจตนาทำคำเสนอ

เมื่อพิจารณาสัญญาในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะเป็นคำเสนอซึ่งเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวจะก่อให้เกิดหนี้หรือสิทธิเรียกร้องหรือไม่ปัญหานั้นมีความเห็นเป็นสามความเห็น โดยที่ฝ่ายแรกเห็นว่าสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนจะก่อให้เกิดหนี้ต่อบริษัทเมื่อบริษัทได้แสดงเจตนาไปยังผู้ถือหุ้นตามหลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา ฝ่ายที่สองเห็นว่าสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนจะก่อให้เกิดหนี้จะต้องมีเจ้าหนี้และลูกหนี้ก่อน คือจะต้องให้ผู้ถือหุ้นตอบรับการได้รับสิทธิต่อบริษัทก่อน ซึ่งจะมีผลให้ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ครบถ้วนจึงจะเกิดขึ้น โดยเป็นการพิจารณาตามหลักสภาพแห่งหนี้ที่จะต้องมีทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้จึงจะก่อให้เกิดหนี้ได้ ฝ่ายที่สามเห็นว่า หนี้จะเกิดขึ้นได้ในการแสดงนิติกรรมฝ่ายเดียวก็ต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนดให้นิติกรรมฝ่ายเดียวที่แสดงออกมามีผลก่อให้เกิดหนี้ การที่บริษัทแสดงเจตนาไปยังผู้ถือหุ้นในลักษณะเป็นคำเสนอนั้นก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ผูกพันบริษัท โดยที่ผู้ถือหุ้นไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนาตอบรับเอานิติสัมพันธ์นั้นและการที่ผู้ถือหุ้นจะถือเอาประโยชน์จากการทำคำเสนอของบริษัทก็ถือเป็น การเข้าถือเอาตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดไม่ใช่การสนองรับ สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่บริษัทได้แจ้งไปให้ผู้ถือหุ้นจึงผูกพันบริษัทให้เกิดหนี้ที่จะต้องดำเนินการจึงก่อให้เกิดหนี้ เรียกร้องแก่ผู้ถือหุ้นที่จะบังคับบริษัทให้ชำระหนี้ตามคำเสนอของตน

²⁵ จิตติ ดิงศักดิ์ย์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, หน้า 2-3. อ้างถึงใน ไชยสิทธิ์ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 39.

แต่เมื่อมาพิจารณาตาม ป.พ.พ. เรื่องหนี้หรือสิทธิเรียกร้อง ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าหนี้และลูกหนี้มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะต้องดำเนินการเมื่อมีสิทธิเรียกร้องหรือหนี้ และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะสำคัญของสิทธิเรียกร้องที่ได้กำหนดให้มีเจ้าหนี้และลูกหนี้จึงจะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง รวมถึงวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องตามที่กฎหมายกำหนดใน ป.พ.พ. มาตรา 303 ถึง 313 ซึ่งระบุงการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มาตรา 309 การโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสิ่ง มาตรา 313 การโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือ ในวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวต่างก็ระบุงวิธีการในการดำเนินการของเจ้าหนี้ซึ่งจะมีผลต่อลูกหนี้ในการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวเป็นแบบที่กฎหมายกำหนด หากไม่ดำเนินการก็จะมีผลผูกพันเป็นการโอนสิทธิเรียกร้อง จึงสอดคล้องกับความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายที่สอง ซึ่งให้ความเห็นว่าสิทธิเรียกร้องจะเกิดก็ต่อเมื่อมีเจ้าหนี้และลูกหนี้เท่านั้น นิติกรรมฝ่ายเดียวไม่สามารถก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องได้ จึงมีผลให้ความเห็นของนักนิติศาสตร์ฝ่ายที่สองเมื่อพิจารณาจากเรื่องนี้ ลักษณะสำคัญแห่งสิทธิเรียกร้อง วิธีการโอนสิทธิเรียกร้องตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะมีข้อสนับสนุนมากกว่าความเห็นว่านิติกรรมฝ่ายเดียวก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องตามความเห็นของฝ่ายแรกและฝ่ายที่สาม

ดังนั้น สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นในสถานะของนิติกรรมฝ่ายเดียว จึงไม่สามารถก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องได้

2. สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะที่เป็นสัญญาจะมีลักษณะเป็นสิทธิเรียกร้องหรือไม่

หนี้หรือสิทธิเรียกร้องมีบ่อเกิดมาจากสัญญา และนิติเหตุ สัญญาจึงก่อให้เกิดหนี้หรือสิทธิเรียกร้องให้ต้องปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้²⁶ และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะสำคัญแห่งหนี้จะเห็นได้ว่าความผูกพันในเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนซึ่งเป็นความผูกพันในลักษณะ

²⁶ โสภณ รัตนากร, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, หน้า 54. อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

ของสัญญาเป็นความผูกพันตามที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้ ซึ่งความผูกพันทางสัญญาก็ก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่ได้ผูกพันไว้ และในสัญญาก็ก่อให้เกิดผู้รับประโยชน์และผู้ที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามประโยชน์นั้นคือเจ้าหนี้และลูกหนี้ อันได้แก่บริษัทและผู้ถือหุ้น ซึ่งประโยชน์ตามที่ผูกพันคือการที่บริษัทจะต้องกระทำการคือให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนแก่ผู้ถือหุ้น และเมื่อบริษัทไม่ดำเนินการตามที่ตนผูกพันไว้ผู้ถือหุ้นสามารถเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาได้ สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นในลักษณะของสัญญาเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของสิทธิเรียกร้องหรือหนี้จึงมีลักษณะเป็นสิทธิเรียกร้อง อีกทั้งความผูกพันตามสัญญาก็ให้เกิดลูกหนี้และเจ้าหนี้ คือมีผู้แสดงเจตนาอันได้แก่บริษัท และผู้ตอบรับการแสดงเจตนาคือผู้ถือหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของสิทธิเรียกร้อง การกำหนดเรื่องหนี้ตาม ป.พ.พ. และวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องตามที่กำหนดตามกฎหมาย

ดังนั้น สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนซึ่งเป็นความผูกพันกันในลักษณะของสัญญา จึงก่อให้เกิดหนี้หรือสิทธิเรียกร้อง

3. สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นเป็นสิทธิเรียกร้องซึ่งสามารถโอนกันได้หรือไม่

สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้น เมื่อผู้ถือหุ้นได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องจากบริษัทแล้ว ผู้ถือหุ้นจะสามารถโอนสิทธิเรียกร้องของตนให้กับบุคคลภายนอกได้หรือไม่ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องคือการที่เจ้าหนี้ตกลงยินยอมโอนสิทธิที่เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง มีผลให้บุคคลผู้รับโอนเข้ามาเป็นเจ้าหนี้คนใหม่แทนเจ้าหนี้คนเดิม มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้แทนเจ้าหนี้คนเดิม²⁷ การจะพิจารณาว่าสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนเป็นสิทธิเรียกร้องซึ่งโอนกันได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาว่าสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถูกจำกัดห้ามโอนหรือไม่

ซึ่งสิทธิเรียกร้องที่กฎหมายกำหนดห้ามโอนไว้มี 4 กรณี คือ²⁸

1. กรณีซึ่งสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้โอนกันได้
2. กรณีซึ่งคู่กรณีได้ตกลงห้ามโอนกันไว้
3. สิทธิเรียกร้องซึ่งศาลสั่งยึดไม่ได้
4. สิทธิเรียกร้องซึ่งกฎหมายห้ามโอนหรือการโอนสิทธิเรียกร้องอันมี

วัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

3.1. กรณีซึ่งสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้โอนได้ ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้²⁹

3.1.1 สิทธิเรียกร้องซึ่งโดยสภาพแห่งหนี้ เจ้าหนี้จะต้องรับชำระด้วยตนเอง บุคคลอื่นจะรับชำระแทนไม่ได้ เพราะการที่ลูกหนี้ตกลงชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้นั้น ลูกหนี้ได้คำนึงถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวของเจ้าหนี้เป็นสาระสำคัญ ซึ่งถ้าเจ้าหนี้ไม่มีคุณสมบัติเช่นนั้นแล้วลูกหนี้จะไม่ยอมชำระหนี้

3.1.2 เมื่อการชำระหนี้จะกระทำได้อีกต่อเมื่อเจ้าหนี้ได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเตรียมการที่จะรับชำระหนี้แล้ว และการนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของเจ้าหนี้หรือต้องการการไว้วางใจเป็นส่วนตัว

3.1.3 เมื่อเป็นสิทธิเรียกร้องที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้จะมีผลตามเงื่อนไขบังคับก่อนนั้น

²⁷ อ่างแล้ว , หน้า 361.

²⁸ เลิศชาย จิวะชาติ, "หลักการโอนสิทธิเรียกร้องอันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้ โดยเฉพาะเจาะจง : วิเคราะห์ถึงพัฒนาการของแนวความคิดในการโอนสิทธิเรียกร้อง ตลอดจนกระบวนการ (Process) และผลของการโอนสิทธิเรียกร้อง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536) หน้า 66.

²⁹ อ่างแล้ว , หน้า 67.

3.1.4 เมื่อการโอนสิทธิเรียกร้องทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถบังคับให้เจ้าหนี้ชำระ
 ตอบแทนได้ หรือโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้ตอบแทนลดน้อยลง หรือทำให้ลูกหนี้เสียเปรียบ
 กรณีเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในสัญญาต่างตอบแทน

พิจารณากับกรณีตามที่กำหนดในข้อนี้จะเห็นได้ว่า สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน
 ของผู้ถือหุ้น โดยสภาพแล้วเปิดช่องให้สามารถโอนไปยังบุคคลภายนอกได้ โดยเรื่องที่จะ
 ต้องพิจารณาเป็นพิเศษคือข้อ 3.1.1 ที่กำหนดให้สิทธิเรียกร้องที่จะโอนไปให้กับบุคคล
 ภายนอกได้นั้นคุณสมบัติของเจ้าหนี้จะต้องไม่เป็นสาระสำคัญ จึงต้องพิจารณาว่าสิทธิในการ
 จองซื้อหุ้นเพิ่มทุนนี้คุณสมบัติของเจ้าหนี้ซึ่งได้แก่ผู้ถือหุ้นจะเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ในกรณีนี้
 จะเห็นว่าคุณสมบัติของผู้ถือหุ้นของบริษัทไม่ได้เป็นสาระสำคัญ เนื่องจากบริษัทไม่ได้มี
 การกำหนดว่าผู้ถือหุ้นจะต้องมีคุณสมบัติเช่นไร โดยผู้ใดที่สามารถชำระเงินเพื่อจองซื้อหุ้น
 ก็สามารถเป็นผู้ถือหุ้นได้ ซึ่งในเรื่องนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกิจการประเภทห้างหุ้น
 ส่วนสามัญ จะเห็นว่าคุณสมบัติของหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญ เพราะการเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วน
 กันจะต้องมีการพิจารณาคูณสมบัติของหุ้นส่วนแต่ละคน จึงจะมีการเข้าร่วมดำเนินการเป็นหุ้น
 ส่วนกัน เพราะจะต้องรับผิดชอบร่วมกันอย่างไม่จำกัดความรับผิด ในขณะที่ผู้ถือหุ้นของบริษัท
 จะมีการจำกัดความรับผิด ดังนั้นเมื่อคุณสมบัติในการเป็นผู้ถือหุ้นไม่ใช่สาระสำคัญ คุณสมบัติ
 ของการได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนจึงไม่ใช่สาระสำคัญเช่นกัน จึงถือได้ว่าสิทธิใน
 การจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนไม่มีข้อจำกัดห้ามโอนที่จะต้องให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้ด้วยตนเอง เท่านั้น
 การได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นที่จะจองซื้อหุ้น จึงไม่มีการกำหนดคุณสมบัติ
 ของผู้ถือหุ้นเป็นสาระสำคัญ

3.2. กรณีซึ่งคู่กรณีได้ตกลงห้ามโอนกันไว้³⁰

สิทธิเรียกร้องเป็นบุคคลสิทธิก่อให้เกิดหนี้ระหว่างตัวเจ้าหนี้และตัวลูกหนี้ ใน
 กรณีที่เจ้าหนี้และลูกหนี้ได้ตกลงกันไม่ให้เจ้าหนี้โอนสิทธิเรียกร้องซึ่งตนมีไปยังผู้อื่น ข้อ
 ตกลงเช่นนี้ย่อมผูกพันเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะไม่ดำเนินการให้ผิดไปจาก
 สัญญาที่ตกลงกันไว้ การฝ่าฝืนข้อตกลงไม่ทำให้การโอนสิทธิเรียกร้องเป็นโมฆะเพราะ

³⁰ อ้างแล้ว , หน้า 116.

เป็นเพียงการฝ่าฝืนข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามข้อตกลงห้ามโอนสิทธิเรียกร้องนี้เป็นข้อตกลงที่มีผลบังคับเฉพาะตัวเจ้าหนี้และลูกหนี้เท่านั้น ในกรณีที่เจ้าหนี้ได้โอนสิทธิเรียกร้องไปให้บุคคลภายนอกการโอนนั้นจะไม่มีผลถ้าผู้รับโอนรู้ถึงข้อห้ามโอนนั้น แต่ถ้าผู้รับโอนสุจริตคือไม่รู้ข้อห้ามโอนนั้น ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้รับโอนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 303 วรรคสอง ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้ "หากคู่กรณีได้แสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น การแสดงเจตนาเช่นว่านี้ ท่านห้ามมิให้ยกเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต" ส่วนลูกหนี้สามารถเรียกให้เจ้าหนี้ผู้โอนรับผิดชอบเพราะผิดสัญญาโดยทำการโอนสิทธิเรียกร้องไปอื่นเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงห้ามโอนกัน

สำหรับในเรื่องสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นซึ่งบริษัทจะออกให้ในรูปแบบของใบจองหุ้น หากมีการระบุห้ามโอนไว้โดยเฉพาะแล้วในใบจองหุ้นก็จะโอนไปยังผู้อื่นไม่ได้ เพราะบริษัทได้แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งแล้วว่าไม่ประสงค์จะให้มีการโอน ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้รับโอนจะอ้างว่าได้รับโอนสิทธิมาโดยสุจริตไม่ได้ แต่ถ้าบริษัทไม่มีข้อกำหนดเรื่องห้ามโอนไว้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนก็สามารถโอนกันได้ตามวิธีการโอนสิทธิเรียกร้อง เนื่องจากไม่เข้าข้อยกเว้นในเรื่องการห้ามโอนสิทธิเรียกร้องตามเรื่องนี้

3.3. สิทธิเรียกร้องซึ่งศาลสั่งยึดไม่ได้³¹

สิทธิเรียกร้องเช่นนี้เป็นสิทธิเรียกร้องซึ่งหากเจ้าหนีกลายเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาคดีอื่นแล้ว สิทธิเรียกร้องดังกล่าวจะไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดี โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขอให้ศาลอายัดมาเพื่อชำระหนี้ไม่ได้ สิทธิเรียกร้องดังกล่าวได้แก่ สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 อันได้แก่

3.3.1 เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ และเงินรายได้เป็นคราว ๆ อันบุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

3.3.2 เงินเดือน ค่าจ้าง บ้านานาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัดของข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาล และเงินสงเคราะห์หรือบ้านานาญที่รัฐบาลได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

³¹อ้างแล้ว , หน้า 129.

3.3.3 เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวในข้อ 3.2 ที่นายจ้างจ่ายให้บุคคลเหล่านี้ หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านี้เป็นจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

3.3.4 เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับมาแต่ความตายของบุคคลอื่น เป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฌาปนกิจศพตามฐานะของผู้ตายตามที่เห็นสมควร

และกฎหมายเฉพาะที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นราย ๆ ไป เช่น สิทธิเรียกร้องเอาค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภรรยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตร ตามป.พ.พ. มาตรา 1598/41

ถ้าเจ้าหนี้โอนสิทธิเรียกร้องซึ่งศาลสั่งยึดไม่ได้ให้แก่บุคคลภายนอกไปผลของการโอนจะขัดกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่บัญญัติห้ามโอนไว้เพื่อให้เจ้าหนี้มีปัจจัยในการดำรงชีพซึ่งเป็น การแสดงออกซึ่งศีลธรรมอันดีของประชาชนที่ได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันมิให้บุคคลในสังคมโอนสิทธิเรียกร้องอันจำเป็นแก่การดำรงชีพของตนไป อีกทั้งการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวก็มี ป.พ.พ. มาตรา 304 บัญญัติห้ามไว้อย่างชัดเจน หากมีการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวการโอนย่อมตกเป็นโมฆะ ตามป.พ.พ. มาตรา 150 เพราะมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายอันเกี่ยวกับศีลธรรมอันดีของประชาชน เมื่อการโอนไม่มีผลตามกฎหมายแล้วสิทธิเรียกร้องก็ยังคงเป็นของเจ้าหนี้อยู่ ผู้รับโอนจะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ได้และหากลูกหนี้ชำระหนี้ไปเจ้าหนี้อาจเรียกให้เจ้าหนี้ชำระหนี้ซ้ำได้

กรณีนี้ สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นไม่เข้าข้อกำหนดห้ามโอนสิทธิเรียกร้องในลักษณะนี้เลย

3.4. สิทธิเรียกร้องซึ่งกฎหมายห้ามโอนหรือการโอนสิทธิเรียกร้องอันมีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การโอนสิทธิเรียกร้องเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งจึงต้องมีวัตถุประสงค์เป็นการชอบด้วยกฎหมายด้วย นิติกรรมใดจะมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายคือนิติกรรมซึ่งมีกฎหมาย

บัญญัติห้ามไว้หรือนิติกรรมดังกล่าวขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน สำหรับสิทธิเรียกร้องซึ่งกฎหมายกำหนดห้ามโอนไว้เช่นใน ป.พ.พ. มาตรา 446 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า "ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะต้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว ส่วนการโอนสิทธิเรียกร้องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งการฝ่าฝืนโดยการโอนสิทธิเรียกร้องเช่นนี้ไปจะมีผลให้การโอนเป็นโมฆะ ตามที่กำหนดใน ป.พ.พ. มาตรา 150 ซึ่งเป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

สำหรับในเรื่องการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นเมื่อพิจารณาในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องว่าการโอนสิทธิดังกล่าวจะขัดต่อกฎหมายหรือไม่ กรณีนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามโอนไว้โดยเฉพาะจึงไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย สำหรับการพิจารณาว่าการโอนจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนจะต้องพิจารณาจากกฎหมายบริษัทซึ่งเป็นที่มาแห่งสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน กรณีนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 5 ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นนั้นสามารถทำได้ไม่ขัดต่อกฎหมายทั้งในส่วนของบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด³²

บทสรุป

จากการศึกษาในบทนี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการในการดำเนินการระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นในการให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุน จะมีผลก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องก็ต่อเมื่อมีการดำเนินการจนถึงขั้นก่อให้เกิดสัญญาระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้น โดยจะต้องมีกระบวนการตั้งแต่บริษัทส่งจดหมายแจ้งสิทธิไปยังผู้ถือหุ้นจนถึงผู้ถือหุ้นตอบรับการแจ้งสิทธิไปยังบริษัท

³² ดูในเรื่อง บทที่ 5 หัวข้อ 5.3 เรื่อง พิจารณาปัญหาการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนกับข้อกำหนดในกฎหมายว่าด้วยบริษัท

เนื่องจากการดำเนินการในขั้นที่ก่อให้เกิดค่าเสนอและนิติกรรมฝ่ายเดียวของบริษัทที่ส่งหนังสือบอกกล่าวพร้อมใบจองหุ้นไปให้ผู้ถือหุ้นนั้นไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง สำหรับการพิจารณาการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในลักษณะการโอนสิทธิเรียกร้องว่าจะต้องห้ามโอนตามกฎหมายหรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อห้ามโอนสิทธิเรียกร้องตามที่กำหนดตามกฎหมายนั้นจะมีปัญหาเฉพาะในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องที่จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี โดยพิจารณาจากการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นว่าจะเป็นการโอนสิทธิที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายบริษัทหรือไม่ ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า การโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นทั้งในบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดสามารถทำได้โดยไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ดังนั้น เมื่อการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นในลักษณะของการโอนสิทธิเรียกร้องไม่ต้องห้ามตามกฎหมายในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง ผู้ถือหุ้นจึงสามารถโอนสิทธิดังกล่าวไปยังบุคคลภายนอกด้วยวิธีการโอนสิทธิเรียกร้อง

สำหรับการศึกษาในเรื่องวิธีการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนและการโอนสิทธิจะขัดต่อกฎหมายบริษัทหรือไม่และจะมีวิธีการเช่นไรที่จะเหมาะสมกับการโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นจะได้มีการพิจารณาในบทถัดไป โดยจะมีการศึกษาถึงสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนในต่างประเทศก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกวิธีโอนสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนของไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย